

Ennakkoarvioinnin toteuttaminen

aihe: **Yksityistieavustusten ja hoitosopimusten tarkastelu**

laatija: Elinympäristöjohtaja Ritva Asula-Myllynen, maanrakennusmestari Ari Vaahtera ja yhdyskuntatekniikan päällikkö Jari Luoma

päivämäärä: 14.5.2025

Vaikutusten ennakkoarvioinnissa arvioidaan eri päätösvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia. Vaikutusten ennakkoarviointi on suositeltavaa tehdä ryhmätyönä. Nykytila on vaihtoehto, jolloin mitään ei tehdä, ja johon muita vaihtoehtoja vertaillaan. Vaikutuksia arvioidaan sekä merkittävyydellä että sanallisesti. Lomakkeella on valmiina eri arviointikohteita ja niitä voi tarpeen mukaan lisätä. Jos jotain vaikutusta ei ole jätetään rivi ja selitteeksi kirjataan ”ei vaikutusta”. Vaikutuksissa on huomioitava sekä negatiiviset että positiiviset vaikutukset.

Vaikutusten arvioinnin selite:

- ++

Merkittävä ja/tai pitkäaikainen myönteinen vaikutus
- +

Lyhytaikainen myönteinen vaikutus
- 0

Neutraali vaikutus
- Lyhytaikainen kielteinen vaikutus
- Merkittävä ja/tai pitkäaikainen kielteinen vaikutus

Vaikutus	Nykytila		Vaihtoehto: Siirrytään avustusperusteiseen toimintamalliin	
	VAIKUTUS	SELOSTUS	VAIKUTUS	SELOSTUS
Ihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi	--	Yksityisteiden hoito ei ole kunnan lakisääteinen tehtävä mutta yksityistiekuntien ja kunnan yhteinen tavoite ollut pitää tiet kuljettavassa ja hoidettavassa kunnossa. Nykyisissä sopimuksissa tehtävien määrittely on osoittautunut monitulkintaiseksi, eikä vastaa kummankaan sopijapuolen tulkintaa tehtävienjaosta ja vastuista. Osa teistä on hyvässä kunnossa vaikkapa rakenteen, näkyvyyden ja kantavuuden osalta mutta osa on päässyt huonoon kuntoon, mikä näkyy asukkailla ja teiden käyttäjille. Osalle tien käyttäjistä on epäselvää, kenellä on vastuu tien kunnosta ja liikennöitävyydestä.	++	Nykytilanteessa kuvatut negatiiviset vaikutukset vähenevät ihmisille. Teiden käyttäjien ja tiekunnan sisäinen ja keskinäinen vuorovaikutus selkeytyy ja tapahtuu lähellä tiekunnan osakkaita eli vastuullisia, jolloin toimenpiteet voi kohdistaa oikein yhdessä hyväksytyllä tavalla. Paikalliset pystyvät myös nopeammin käynnistämään tarvittavia talvihoitotoimenpiteitä kuten aurausta ja liukkauden torjuntaa. Muutos lisää sitoutumista, yhteistyötä ja yhteisöllisyyttä jäsenten välillä, kun päätöksenteko aktivoi asukkaiden osallistumista ja vastuunkantoa. Mikäli tiet ovat hyvin ylläpidetyt, se lisää houkuttelevuutta pysyä asukkaana ja muuttaa kuntaan, jossa arjessa liikkuminen ja vaikka etätyön tekeminen on mahdollista ja sujuvaa. Hoidon laiminlyönti heikentää ihmisten sujuvaa arkea ja alueen vetovoimaa.
Lapsivaikutusten arviointi	-	Omaehtoiset liikkumismahdollisuudet ja teiden turvallisuus- ja liikennöintiolosuhteet muuttuvat teiden kunnan vuoksi. Lasten kulkeminen tai pääsy palvelujen äärelle, harrastuksiin, tapahtumiin tai kyläilyihin voivat vaikeutua tieolosuhteiden vaihdellessa. Myös koulukuljetuksiin tai hälytysajoneuvojen perille pääsyyn lapsiperheiden luo voi tulla viiveitä ja esteitä.	+	Nykytilanteessa kuvatut negatiiviset vaikutukset vähenevät. Käyttäjien tarpeet ovat helpommin tunnistettavissa lähellä yksityisteistä vastaavia tahoja.
Ikäihmisiin kohdistuvien vaikutusten arviointi	-	Omaehtoiset liikkumismahdollisuudet ja teiden turvallisuus- ja liikennöintiolosuhteet muuttuvat teiden kunnan vuoksi. Ikäihmisten kulkeminen tai pääsy palvelujen äärelle, harrastuksiin, tapahtumiin tai kyläilyihin voivat vaikeutua tieolosuhteiden vaihdellessa. Myös kotipalvelujen tai hälytysajoneuvojen perille pääsyyn asiakkaiden luo voi tulla viiveitä ja esteitä.	+	Nykytilanteessa kuvatut negatiiviset vaikutukset vähenevät. Käyttäjien tarpeet ovat helpommin tunnistettavissa lähellä yksityisteistä vastaavia tahoja.
Liikuntavaikutusten arviointi	-	Teiden kunto ei edistä omaehtoista liikkumista kävellen tai pyörällä, kun teiden turvallisuus- ja liikennöintiolosuhteet muuttuvat teiden kunnan vuoksi.	+	Nykytilanteessa kuvatut negatiiviset vaikutukset vähenevät. Käyttäjien tarpeet, myös alueella asuvien mahdollisten autottomien tarpeet ja niiden ennakointi ovat helpommin tunnistettavissa lähellä yksityisteistä vastaavia tahoja.
Mielenterveysvaikutusten arviointi	--	Tieliikenneolosuhteiden vaihtelu, tien käyttäjien epäselvyys vastuiden jakautumisesta ja siitä johtuva palautemäärä ja jännitteet vuorovaikutuksessa kuormittavat henkisesti teiden käyttäjiä, yksityistiekuntien vastuullisia, teiden varressa asuvia ja kunnan viranhaltijoita.	++	Nykytilanteessa kuvatut negatiiviset vaikutukset vähenevät. Kunnassa pitkään haitallisesti henkiseen jaksamiseen vaikuttanut suuri negatiivisen palautteen määrä sekä viranhaltijoiden ja resurssien riittämättömyyden tunne ja töiden jatkuva priorisointi helpottuvat.
Terveysvaikutusten arviointi	-	Tieliikenteen turvallisuusolosuhteet eivät ole ympäri vuoden sellaisessa kunnossa, että ihmiset voisivat liikkua turvallisesti arjessa tai että he pääsisivät kiireellisen hoidon äärelle joko hälytysajoneuvojen tai kotihoidon palvelujen muodossa tarvittaessa nopeasti.	+	Nykytilanteessa kuvatut negatiiviset vaikutukset vähenevät.
Sosiaalisten vaikutusten arviointi	--	Yksityisteiden hoidon sosiaaliset vaikutukset liittyvät siihen, miten tieverkoston kunto ja ylläpito vaikuttavat ihmisten arjessa, vuorovaikutuksessa ja osallisuudessa erityisesti haja-asutusalueilla. Nykytilanteessa on ristiriitoja,	+	Nykytilanteessa kuvatut negatiiviset vaikutukset vähenevät. Mahdolliset erimielisyydet tien hoidosta ja kustannuksista tai käytöstä saattavat heikentää naapuruussuhteita ja aiheuttaa sosiaalista jännitettä, ennen kuin uusi toimintamalli vakiintuu. Päätöksenteko lähellä osakkaiden kesken lisää lähidemokratiaa ja mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa yhteisiin asioihin.

		erimielisyyttä ja epäselvyyksiä vastuista, osallisuus sosiaalsiin tilanteisiin mm. kylätoimintaan voi heikentyä ja aiheuttaa syrjäytymistilanteita teiden kunnan vuoksi. Teiden huono kunto voi vaikuttaa haitallisesti myös elinkeinojen harjoittamiseen ja etätöiden tekemiseen.		
Yhdenvertaisuuden arviointi	-	Huonokuntoinen tai hoitamaton tie heikentää mahdollisuuksia saada julkisia palveluja tasa-arvoisesti ja se voi lisätä eriarvoisuutta.	+	Nykytilanteessa kuvatut negatiiviset vaikutukset vähenevät.
Ilmastovaikutusten arviointi	-	Huonokuntoinen tai hoitamaton tie voi vaikuttaa eroosion kautta vesistöihin kulkeutuviin aineisiin erityisesti herkissä ympäristöissä.	-	Nykytilanteessa kuvatut negatiiviset vaikutukset vähenevät. Mikäli liikennöinti lisääntyy, se lisää paikallisia päästöjä riippuen käyttövoimista.
Talousvaikutusten arviointi	--	Vuoden 2024 tilinpäätöksen mukaan kunnan menot olivat yksityisteiden hoidon osalta 448 878 €. Verrattuna vuoteen 2023 kasvua oli 43 770 €. Yksitystieverkon ylläpidon kustannustrendi on jatkuvasti nouseva ja käyttää jo nykyiselläänkin huomattavan osan teknisen puolen taloudellisista voimavaroista ja muista resursseista. Osa tiekunnista ei toimi hoitosopimusten edellyttämällä tavalla, joten korjausvelan kasvusta johtuvat riittämättömät toimenpiteet aiheuttavat kunnalle merkittäviä lisäkustannuksia kunnan pyrkiessä pitämään kuntoa sopimuksen edellyttämällä tasolla.	++	Kunnan taloudessa on suuri vakauttamisen tarve ja kunnanhallitus on antanut palvelualueille erittäin merkittävät säästötavoitteet. Tämä on yksi elinympäristöpalvelujen vakauttamistoimiesityksistä ja jättää valtuustolle vuosittain päätösvallan avustettavasta rahallisesta summasta osana talousarviota. Nyt valmistellun esityksen mukaan vuotuisesti voidaan säästää käyttötalouden menoissa 200 000 -240 000 € riippuen keliolosuhteista. Mikäli tiet ovat hyvin ylläpidetyt tiekuntien toimesta, se lisää houkuttelevuutta pysyä ja muuttaa kuntaan asukkaana tai yrittäjänä, jolloin se vaikuttaa positiivisesti kunnan verotuloihin ja elinvoimaan. Hoidon laiminlyönti heikentää alueen vetovoimaa, toimeentulon edellytyksiä, maaseudun säilymistä ja kiinteistöjen arvoa.
Yritysvaikutusten arviointi Huom! Tähän tehty lisäksi erillinen arviointi	--	Tieyhteyksien mahdolliset puutteet tai teiden rapautumiset voivat heikentää maaseutuyrittäjyyden (maatalous, metsätalous, muu) toimintaedellytyksiä ja elinvoimaa.	++	Nykytilanteessa kuvatut negatiiviset vaikutukset vähenevät. Mikäli tiet ovat hyvin ylläpidetyt, se lisää houkuttelevuutta asua ja matkustaa kuntaan, jolloin se vaikuttaa positiivisesti asiakasvirtoihin ja niistä hyötyvien yritysten tuottoihin.
Organisaatiovaikutukset	0	Yksityistiesialla ei ole vaikutusta kunnan organisaatorakenteeseen.	0	Yksityistiesialla ei ole vaikutusta kunnan organisaatorakenteeseen.
Henkilöstövaikutukset	--	Maanrakennusmestarin viranhoitoon käyttämästä ajasta ei-lakisääteinen yksityistiesioiden hoitaminen vie 60-70 %. Merkittävin aika kuluu tiestötarkastuksiin, reklamaatiotarkastuksiin, palautteiden käsittelyyn ja laadunvalvontaan. Lakisääteisten ja viranhoidossa vaadittaviin tehtäviin jää liian vähän aikaa nykyisillä resursseilla. Traktorinkuljettajan työtehtävistä suuntautuu yksityisteille 25 % ja tienhoitotraktorin käytöstä yksityisteiden hoitoon noin 25 %. Tarve olisi vieläkin suurempi ja siksi kunta joutuu myös käyttämään ostopalvelua.	++	Tieverkoilla tapahtuva samanaikaisuus poistuu ja kunta pystyy keskittymään nykyisillä henkilöresursseilla kunnan omistamien katujen korjausvelan hallintaan ja tarvittaviin monialaisiin lakisääteisiin ja viranhoidossa vaadittaviin tehtäviin myös muilla julkisilla alueilla kuten viheralueilla, puistometsissä, torialueella, uimapaikoissa, teknisellä varikolla, satamissa sekä talouden, hallinnon, työnjohdon, tilaajajohtamisen, kunnan sisäisen palvelualueyhteistyön ja erilaisissa lupakäsittelyissä vaadittavissa prosesseissa. Tavoitteen toteutuessa kunta voi ottaa yhteistyökumppanin roolin resurssien puitteissa ja olla mukana järjestämässä esim. vuotuisia yksityistiefotilaisuuksia.
Kulttuurivaikutusten arviointi	-	Tieyhteyksien mahdolliset puutteet tai niiden rapautumiset ja vaihtelevat olosuhteet hankaloittavat kulttuuritoimijoiden toimintaedellytyksiä ja asiakkaiden pääsyä kulttuuritapahtumien ja -kohteiden äärelle.	+	Mikäli yksityisteiden olosuhteet paranevat, nykytilanteessa kuvatut negatiiviset vaikutukset vähenevät ja kuntaan voidaan houkutella enemmän sekä kulttuurin tuottajia että kuluttajia.
Vaikutukset vammaisiin henkilöihin	-	Tieyhteyksien mahdolliset puutteet tai teiden rapautumiset vaikuttavat merkittävästi esteettömyyden toteutumiseen.	+	Nykytilanteessa kuvatut negatiiviset vaikutukset vähenevät.

Yhteenveto: Suurin merkitys kunnalle on käyttötalouden pysyvällä säästövaikutuksella ja kunnan niukkenevien resurssien kohdentumisella pakollisiin lakisääteisiin tehtäviin.